

Er zijn taalkwesties waarover heel verschillend kan worden gedacht. Taalkundige Frank Jansen behandelt iedere maand zo'n kwestie, en nodigt iedereen uit te reageren.

Zijn prijzen voor taalgebruik wenselijk?

Eind maart ontving voetballer Mark van Bommel uit handen van *Studio Sport*-presentator Tom Egbers de Duidelijketaalprijs. De prijs is ingesteld door het Taalcentrum van de Vrije Universiteit, dat jaarlijks het taalgebruik van een spraakmakende beoepsgroep onder de loep neemt. Vorig jaar waren dat de politici (winnaar: Alexander Pechtold), en dit jaar de spelers van het Nederlands elftal.

De Duidelijketaalprijs is niet de enige in zijn soort. Zo is er de Groenman-taalprijs van de aan Onze Taal verbonden stichting LOU, bedoeld voor mediapersoonlijkheden die zich onderscheiden door goed en creatief taalgebruik, de Klare Taalprijs voor politici, en maar liefst twee Gouden Veren: een Vlaamse voor de beste verkoopbrief en een Nederlandse voor het beste ambtelijke epistel. Zijn dergelijke prijzen wenselijk?

Antwoorden Taaltest

(zie pagina 141)

A. Spelling

1. c. crème brûlée
2. a. iriscopie
3. a. fotogalerij
4. b. medeondernemerschap
5. b. orthodontist

B. Woordenschat

1. a. ambtsrust van een hoogleraar of dominee
2. c. tekeergaan
3. b. luitvormig snaarinstrument
4. b. dwergachtig

C. Zoek de fouten

1. uitgeplozen, topkok, super-de-luxe, lollo rosso, bereidt
2. eetlepels (zonder hoofdletter), maar liefst, in gekieperd, cariës

D. Extra

Een *spoonerisme* is een verspreking waarbij klanken uit verschillende woorden of lettergrepen verwisseld worden: 'scheldgieter' (i.p.v. *geldschieder*), 'linnen tepeltjes' (*tinnen lepeltjes*) en 'Er is een plein ontmoft' (*mijn ontploft*).

VOORSTANDER

De prijs is leuk voor Van Bommel en de andere gelauwerden. Een feestje is nooit weg en de sponsor komt weer eens met zijn naam in de krant. Dat zijn redenen genoeg, maar er is meer. De diversiteit van de prijzen en van de geprezenen maakt het publiek duidelijk hoe uiteenlopend de functies van taal in de maatschappij zijn. De toenemende animo om sprekers in plaats van schrijvers te huldigen, is een weerspiegeling van het steeds grotere belang van gesproken taal. En dan vooral de dialogische vormen daarvan, zoals het interview. Daarom moeten we de uitverkiezing van Van Bommel als een mijlpaal beschouwen. Op naar de prijs voor de beste talkshow-gast!

Er is nog een andere reden om juist met deze prijs in onze nopjes te zijn. Deze jury heeft zich er niet met een jantje-van-leiden van afgemaakt, maar van 26 voetballers elk drie interviews uitgebreid onderzocht. Uitgebreid – er is dus niet alleen naar bloemrijke uitdrukkingen of juist taalfouten gekeken, maar ook naar houding, publieksbewustzijn, spreektempo, verstaanbaarheid en argumentatie. De prijs maakt ook op een andere manier een serieuzere, minder willekeurige indruk, doordat er ook een tweede en derde prijs is, en een troostprijs.

TEGENSTANDER

Een CEO die goed communiceert, krijgt een miljoentje meer in zijn bonuspakket. Een succesvolle reclamemaker begint zijn eigen bureau en laat zich op zijn 41ste uitkopen. In onze wereld is er maar één echte prijs voor waardering en die heet geld, echt geld. Dat nuanceert de taalprijzenregen die telkenjare zo

mild neerdaalt op uitstekende taalgebruikers. Dergelijke prijzen zijn de beloning voor prestaties waar we geen echt geld voor overhebben.

Maar er zijn meer bezwaren. De aanpak van het Taalcentrum van de VU mag dan serieuzer zijn dan die van veel concurrerende prijzen, de willekeurigheid blijft. Waarom horen we nooit van prijzen voor taal met andere functies, bijvoorbeeld instrueren? Op naar een prijs voor de best sprekende weerman of -vrouw, de beste rouwadvertentie, het informatiefste menu en de aardigste afwijzing. Verder parasiteren de prijzen-uitreikers op de roem die de gelauwerden om andere redenen verworven hebben. De vijvers waar ze in vissen, zijn beperkt tot Hilversum en enkele stadions. Een sprankelend sprekende korfbalster kan lang wachten op haar prijs. En de schrijver van een duidelijk leerboek voor mbo-scholieren nog langer.

Het grootste bezwaar is dat de Taalcentrum-prijs en al die andere prijzen nergens toe leiden. Wel jammer. Stel je voor dat voetbalsupporters op de tribunes, geïnspireerd door Van Bommel, voortaan luidkeels spits geformuleerde limericks zouden aanheffen.

Wat vindt u ervan? Zijn prijzen voor taalgebruik wenselijk?

Geef voor 21 mei 2010 uw mening op onze website: www.onzetaal.nl/homofkuit. Of stuur een briefkaart met 'taalprijzen: onwenselijk' of 'taalprijzen: goede zaak' naar de redactie van *Onze Taal*, Raamweg 1a, 2596 HL Den Haag. In de volgende aflevering de uitslag. ■

Uitslag vorige stemming

De vorige aflevering ging over grote woorden, bijvoorbeeld *ramp* in plaats van *ongeluk*. Een meerderheid van 79 procent (41 stemmers) ziet dergelijke woorden niet graag; slechts 21 procent (11 stemmers) vindt het gebruik ervan wenselijk. Ook op het internetforum zijn de tegenstanders in de meerderheid. Ze nemen vooral het ongemotiveerde gebruik van superlatieven op de korrel. Van jezelf beweren dat je 'hard' hebt gewerkt, is volgens een reageerder al wat overdreven (want alleen *gewerkt* is hier voldoende), maar wie 'keihard gewerkt' zegt, "is een leugenaar en weet niet wat werken is".